

สรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔

ณัฐพล สงวนนาม^๑

๑. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบันได้มีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์กันอย่างกว้างขวาง การประกอบธุรกิจดังกล่าวนอกจากจะเป็นอันตรายแก่ประชาชนแล้วยังกระทบต่อการระดมเงินออมของสถาบันการเงินที่ทางราชการสนับสนุนและรับผิดชอบ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมอีกด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าวหลายรายได้พยายามดำเนินการให้ใกล้เคียงกับการประกอบธุรกิจเงินทุนซึ่งมีกฎหมายควบคุมอยู่แล้ว จึงสมควรห้ามประกอบธุรกิจประเภทนี้ ส่วนการเล่นแชร์ของประชาชนทั่วไปที่มีได้ดำเนินการเป็นธุรกิจนั้นยังให้กระทำต่อไปได้

๒. วันบังคับใช้และผู้รักษาการตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๒๙ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๔ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๔ เป็นต้นไป โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๓. ความหมาย “การเล่นแชร์”

พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ ได้บัญญัติให้ความหมายคำว่า “การเล่นแชร์” หมายความว่า การที่บุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปตกลงกันเป็นสมาชิกวงแชร์ โดยแต่ละคนมีภาระที่จะส่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใด รวมเข้าเป็นทุนกองกลางเป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้นไปโดยการประมูลหรือโดยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการรวมทุนในลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย

เมื่อพิจารณาตามความหมายข้างต้นแล้ว การเล่นแชร์สามารถแบ่งได้ ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) การเล่นแชร์ที่ปรากฏกันอยู่โดยทั่วไปในปัจจุบัน

(๒) การรวมทุนในลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ปัจจุบันยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดว่าการกระทำในลักษณะใดเป็นการรวมทุน

๔. ข้อห้ามในการเล่นแชร์

๔.๑ ห้ามนิติบุคคล

(๑) ห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ (มาตรา ๔) นิติบุคคลหมายความรวมถึงห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียนด้วย (มาตรา ๓) ตัวอย่างเช่น บุคคลธรรมดาตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปตกลงเข้าหุ้นกันเพื่อเป็นนายวงแชร์แม้ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก็ไม่สามารถเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ได้ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายมิได้ห้ามนิติบุคคลเป็นลูกวงแชร์

(๒) ห้ามมิให้นิติบุคคลสัญญาว่าจะใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแทนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์หรือสมาชิกวงแชร์ (มาตรา ๘)

(๓) ในกรณีมีกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๔ กำหนดให้การรวมทุนในลักษณะใดเป็นการเล่นแชร์และการเล่นแชร์ดังกล่าวมีลักษณะต้องห้าม นิติบุคคลใดประสงค์จะดำเนินการเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์เฉพาะวงแชร์ที่ยังค้างอยู่ต่อไป ให้ยื่นรายงานเกี่ยวกับกิจการการเล่นแชร์ตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ (มาตรา ๑๑ วรรคสอง)

^๑นิติกร กลุ่มกฎหมายและระเบียบ ๒ ส่วนงานนิติกร สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง

ส่วนกรณีนิติบุคคลใดมีวัตถุประสงค์เป็นนายวงแชร์หรือเป็นผู้จัดให้มีการรวมทุนในลักษณะอื่นซึ่งมีกฎกระทรวงให้เป็นการเล่นแชร์ตามพระราชบัญญัตินี้อยู่แล้วในวันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ ให้นิติบุคคลนั้นดำเนินการยกเลิกวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลนั้นภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ เว้นแต่นิติบุคคลนั้นอาจดำเนินการกิจการเฉพาะวงแชร์ที่ยังค้างอยู่ต่อไปได้ตามมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง ให้นิติบุคคลนั้นดำเนินการยกเลิกวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลนั้นอย่างช้าต้องไม่เกิน ๒ ปี นับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ (มาตรา ๑๑ วรรคสาม) หากละเลยไม่ดำเนินการให้นายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลนั้น มีอำนาจชี้วัดวัตถุประสงค์ดังกล่าวออกจากทะเบียนได้ แต่การใช้อำนาจของนายทะเบียนไม่เป็นเหตุให้นิติบุคคลดังกล่าวพ้นความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๑ วรรคท้าย)

๔.๒ ห้ามบุคคลธรรมดา

(๑) ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๖)

๑) ห้ามเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์มีจำนวนวงแชร์รวมกันมากกว่า ๓ วง
- ไม่ห้ามบุคคลธรรมดาเป็นลูกวงแชร์ บุคคลธรรมดาจึงเป็นลูกวงแชร์มากกว่า ๓ วงได้

๒) ห้ามมีจำนวนสมาชิกวงแชร์รวมกันทุกวงมากกว่า ๓๐ คน
- ห้ามเฉพาะจำนวนคน แต่ละคนอาจเล่นได้หลายมีกฎหมายมิได้จำกัด
๓) มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวงเป็นมูลค่ามากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (มากกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท) ตามกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔

๔) ห้ามนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์นั้นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นนอกจากสิทธิที่ได้รับทุนกองกลางในการเข้าร่วมเล่นแชร์ในงวดหนึ่งงวดใดได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย
- ป้องกันนายวงแชร์เอาเปรียบลูกวง เช่น นายวงแชร์ได้รับทุนกองกลางโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยมากกว่า ๑ งวด หรือหักเงินเปอร์เซ็นต์จากลูกวงที่ประมูลได้ในแต่ละงวด กฎหมายจึงบัญญัติห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา ๖ ผู้ที่สัญญาว่าจะใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแทนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ ให้ถือว่าเป็นนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ด้วย (มาตรา ๖ วรรคท้าย)

แต่อย่างไรก็ดี แม้นายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๖ เช่น เป็นนายวงแชร์มากกว่า ๓ วง มีสมาชิกวงแชร์รวมทุกวงมากกว่า ๓๐ คน มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวงเป็นมูลค่ามากกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท ก็ไม่กระทบถึงสิทธิของสมาชิกวงแชร์ (ลูกวงแชร์) ในการฟ้องคดีหรือใช้สิทธิเรียกร้องเอาคืนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ (มาตรา ๗)

(๒) นอกจากนี้ยังกำหนดห้ามมิให้บุคคลใดโฆษณาชี้ชวนให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมในการเล่นแชร์ (มาตรา ๙) ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจที่มีคำว่า “แชร์” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกันและรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่มีประกาศดังกล่าว ให้ผู้ที่ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจที่มีคำที่รัฐมนตรีประกาศอยู่แล้วในวันที่ประกาศ ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อดังกล่าวต่อไปได้ไม่เกิน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ประกาศดังกล่าวใช้บังคับ เว้นแต่ผู้ที่อาจดำเนินการต่อไปได้ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ (มาตรา ๑๐)

(๓) ในกรณีมีกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๔ กำหนดให้การรวมทุนในลักษณะใดเป็นการเล่นแชร์และการเล่นแชร์ดังกล่าวมีลักษณะต้องห้าม ผู้ที่เป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์นั้นอยู่แล้วในวันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ อาจดำเนินการดังกล่าวเฉพาะวงแชร์ที่ยังค้างอยู่ต่อไปได้จนกว่าจะเสร็จแต่ต้องไม่เกิน ๒ ปี นับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ (มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง)

๕. อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่

ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ใดที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ในเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบได้

(๒) ยึดหรืออายัดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๓) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือสั่งให้ส่งบัญชีเอกสารหลักฐาน หรือสิ่งอื่นใดที่จำเป็นมาประกอบการพิจารณาได้ ทั้งนี้ โดยใช้เวลาบุคคลนั้นตามสมควร (มาตรา ๑๒)

ทั้งนี้ ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควรให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๑๓) และให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๑๕)

๖. บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้บัญญัติบทกำหนดโทษไว้สำหรับผู้ที่กระทำความผิดทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้ใน มาตรา ๑๖ ถึง มาตรา ๒๖ ซึ่งในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๘ เป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่ทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบ (มาตรา ๒๖) แต่ถ้ากรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่ทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลดังกล่าวก็ไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคล

๗. ประเด็นที่น่าสนใจ

๗.๑ ข้าราชการและพนักงานขององค์การรัฐบาลเล่นแชร์ได้หรือไม่

(๑) เดิมคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ เห็นชอบตามที่กระทรวงการคลังเสนอเกี่ยวกับการห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การรัฐบาลเล่นการลงแชร์ โดยให้ปฏิบัติดังนี้ สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้เล่นร่วมนั้นควรห้ามทันที ส่วนผู้ที่เล่นร่วมอยู่แล้วให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้มาจดทะเบียนและแจ้งกำหนดเวลาที่จะเสร็จสิ้นการเล่นร่วมของวงหนึ่งๆ ไว้ เมื่อถึงกำหนดที่รับจดทะเบียนไว้ก็ให้ยุติโดยเด็ดขาด

(๒) ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๖ อนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๗ (ฝ่ายกฎหมายและระบบราชการ) เห็นควรให้ความเห็นชอบให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี (๕ มกราคม ๒๕๔๘) เกี่ยวกับการห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การรัฐบาลเล่นการลงแชร์ ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอ โดยให้ผู้บังคับบัญชาควบคุมดูแลผู้ใต้บังคับบัญชามีให้หมกมุ่นหรือเอาใจใส่เกี่ยวกับการเล่นแชร์ในสถานที่ราชการจนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ หรือแตกความสามัคคี หรือเป็นหนี้โดยไม่สมควร ดังนั้นจึงไม่ผิดวินัยฐานเล่นแชร์ แต่หากมีการเล่นแชร์ในสถานที่ราชการจนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ หรือแตกความสามัคคี หรือเป็นหนี้สินโดยไม่สมควร ก็ยังคงเป็นความผิดทางวินัยและสามารถดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายหรือระเบียบที่มีในฐานอื่นได้ (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๒๒๖ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๖ เรื่อง การยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การรัฐบาลเล่นการลงแชร์)

กลุ่มกฎหมายและระเบียบ ๒

ส่วนงานนิติการ สำนักการสอบสวนและนิติการ

กรมการปกครอง